

LÄRARHANDLEDNING

Hans kungliga höghet Rupert Svensson

av Petter Lidbeck

Mamma drog fram extrastolen som stod mot väggen.

– Sätt dig, sa hon.

Jag satte mig och mamma tog mina händer.

– Du vet hur vi brukar skämta om att du föddes på samma sjukhus som kronprins Carl.

Mamma och drottningen födde barn i stort sett samtidigt. Både prinsen och jag kom för tidigt och tydligen låg vi på samma avdelning i varsin kuvös.

– Att vi blev sammanblandade, sa jag.

Rupert vet redan att han föddes samtidigt som kronprins Carl, på samma sjukhus, men nu

påstår en läkare som arbetade där att han bytte ut pojkarna. Kan det verkligen vara sant?

Betyder det att Rupert är drottningens son – och landets nästa kung? I *Hans kungliga höghet*

Rupert Svensson ställs både Rupert själv och läsaren inför frågan om vad som händer när allt man tagit för givet kanske inte alls stämmer.

Den här lärarhandledningen är anpassad för mellanstadiet. Första delen, *Under läsningen*, innehåller läsförståelse och förslag på fördjupningsuppgifter, som kan användas både för eget arbete och som stöd för samtal i helklass eller mindre grupper. Variera gärna under läsningen. I andra delen finns förslag på övningar och diskussionsfrågor att använda efter att klassen har läst klart hela boken. Allra sist redovisas vilka delar av läroplanen som ligger till grund för handledningens utformning.

Under läsningen

Omslag

Börja läsningen med att närma er boken tillsammans.

- Titta på bokens framsida. Vad verkar det vara för slags bok? Vad tror ni att den handlar om? Vilka känslor får ni av att titta på bilden? Vad blir ni nyfikna på?
- Vad tänker ni om personen som syns på bilden? Vem tror ni att det är?
- Boken heter *Hans kungliga höghet Rupert Svensson*. Varför heter den så, tror ni?
 - Vad betyder "hans kungliga höghet"?
- Läs texten på baksidan. Vad tänker ni om boken nu? Vad blir ni nyfikna på?

Kapitel 1

Svåra ord och uttryck

kameraman, inkräkta, har inte här att göra

Läsförståelse

- Vilka dök plötsligt upp på skolgården när Rupert spelade fotboll?
- Hur reagerade Rupert på det som hände?
- Hur reagerade de andra barnen på skolgården?

Fördjupning

- Vad har du fått veta om huvudpersonen Rupert?
 - Vad vet du *inte* om huvudpersonen Rupert? Vad skulle du vilja veta?
 - Hur tror du att Rupert är när man lär känna honom lite mer? Skriv ner minst fem gissningar. Det kan till exempel handla om hur han ser ut, vad han har för personlighet, vilka som ingår i hans familj eller vad han tycker om att göra på fritiden.
- Vad tror du att Rupert kommer få veta när han kommer till rektorns rum?

- Hur kan det komma sig att alla vuxna vet något som inte Rupert och de andra barnen vet?

Kapitel 2

Svåra ord och uttryck

kuvös, sammanblandade, tronföljd, tronarvinge, hovet, DNA-prov, topsa, procedur

Läsförståelse

- Varför ska de inte säga att Lillan är söt?
- Vad var det som var så speciellt med Ruperts födelse?
- Varför fick inte Rupert åka hem?
- Vem var kvinnan med pärlhalsbandet?

Fördjupning

- Rupert fick lämna ett DNA-prov. Vad innebär det?
 - Vad använder man DNA-prov till? Försök komma på flera exempel.
- Vad betyder kungahus? Vad vet du om kungar och drottningar?
 - Vem får bli kung eller drottning?
 - Hur är det med kungen och drottningen i Sverige? Ta reda på så mycket fakta som möjligt. Vad är till exempel deras jobb? Vad heter de? Var bor de?
- Vad tror du kommer hända om det visar sig att läkaren talar sanning?

Kapitel 3–6

Svåra ord och uttryck

kronprins, en vanlig Svensson, beväpna sig, tills vidare, skapa debatt, monarki, republikan, president, journalist, säkerhetstjänst, regering, biologisk, säkerhetsskäl, täcka upp

Läsförståelse

- Vem är Ruppe?

- Varför fick inte Rupert ha sin telefon?
- Vad var speciellt med huset som Ruperts familj fick flytta in i?
- Vem är Ruperts pappa?

Fördjupning

- I kapitel 5 fantiserade Rupert om att bli kung, och tänkte bland annat att han inte skulle "behöva tänka på det folk kallar vardag". Vad betyder det? Vad är det egentligen han skulle slippa?
 - Hur tror du en kungs eller drottningens vardag ser ut? Vilka saker kan du komma på som är samma för alla människor?
 - Föreställ dig att du blir kung eller drottning! Vad skulle du göra? Vad skulle du slippa göra? Skriv en kort berättelse, illustrera gärna.
- När Rupert var liten brukade mamma låtsas att hans pappa skickade fina födelsedagspresenter och julklappar till honom. Varför gjorde hon det?
 - Vad var dåligt med att göra så, tycker du?
 - Vad var bra med att göra så, tycker du?
 - Vad tror du att Rupert skulle säga till sin pappa om de träffades?

Kapitel 7–9

Svåra ord och uttryck

mental hälsa, förlossningsavdelning, oetiskt, grundlös, nästla sig in, bedragare, punktjej, svennebanan, hangarounds, havandeskapsförgiftning, privilegier, dold agenda, i gungning, sona sitt brott, mörklägga affären

Läsförståelse

- Hur reagerade de andra eleverna första gången de fick se Rupert?
- Varför kallades Rupert för Pe-Kå?
- Varför tyckte punktjejen synd om kronprins Carl?

Fördjupning

- Varför låtsades kronprins Carl som att Rupert inte fanns, tror du?

- Vad skulle hända om det visade sig att läkaren verkligen hade bytt plats på Rupert och kronprins Carl, tror du?
 - Vem är mest prins, tycker du? Den som har växt upp med drottningen som mamma eller den som är biologiskt släkt med drottningen? Varför då?
 - För vem eller vilka skulle det vara bra om det visar sig att Rupert är den riktiga kronprinsen? För vem eller vilka skulle det vara dåligt?
 - Läkaren sa att han bytte plats på bebisarna för att ”det andra barnet” hade större chans att överleva. Varför var det viktigt att just drottningens barn överlevde?
- Vilka är de största skillnaderna mellan Ruperts vanliga skola och den han går på nu?
 - Vad beror skillnaderna på, tror du?
 - Vilka likheter finns det mellan de olika skolorna?
 - Vad får du veta om de andra eleverna på den nya skolan? Varför går de just där, tror du?

Kapitel 10–13

Svåra ord och uttryck

blåsa över, sticka hål på, brölig, vända taggarna utåt, tankarna malde, knyta an, sått ett frö, kött och blod, länk, samhörighet, brås på

Läsförståelse

- Hur skulle informationschefen kunna påverka resultatet av DNA-testerna?
- Varför fick mamma skriva ner poängen när de spelade yatzy?
- Varför sa Ruperts pappa att han trodde på det som läkaren sa? Försök komma ihåg både vad pappan sa och vad Rupert trodde.
- Programledaren sa att Ruperts pappa inte låter som ”Årets pappa”. Vad menade hon med det?

Fördjupning

- Lukas sa att det verkar tilltala folk att drömma om att vara någon man inte är. Vad menar han med det?

- Håller du med? På vilka sätt kan det vara härligt att drömma om att vara någon annan?
- Hur skulle du beskriva Ruperts familj?
 - Hur tror du att Rupert själv skulle beskriva sin familj?
 - Vem bestämmer vilka som tillhör ens familj?

Kapitel 14–15

Svåra ord och uttryck

volley, klackade, obligatorisk, Bajen, slampa, finn fem fel

Läsförståelse

- På ett ställe stod det ”brännande blickarna från mina klasskamrater”. Vad menade Rupert med det?
- Vem är Nelly?
- Vem är Korven?
- Vems fel var det att fönsterrutan gick sönder?

Fördjupning

- Det blev lättare för Rupert i skolan när han tog med sig fotbollen. Vad berodde det på?
 - Vad hade hänt om Rupert hade tagit med sig något helt annat till skolan? Försök komma på minst tre olika saker, som hade fått olika effekter.
 - Vad skulle du ha tagit med dig till skolan i en liknande situation?
- Varför var klasskompisarna så taskiga mot Rupert, tror du?
 - Vad tycker du att Rupert ska göra nu, när Astrid tror att det är han som har spelat fotboll inomhus?
 - Vad tror du kommer hända i nästa kapitel?
- Vad tror du hade hänt om det istället hade varit kronprins Carl som fick gå i Ruperts klass? Försök tänka ut hur några olika personer skulle ha reagerat, till exempel:
 - Rupert

- Ruperts klasskompisar
- rektorn
- Ruperts lärare Hedda
- en journalist
- kronprins Carl

Kapitel 16–17

Svåra ord och uttryck

hopsjunken, utböling, syndabock, det hedrar dig, rättspatos, följeslagare

Läsförståelse

- Varför tyckte Astrid att Rupert skulle vara tacksam mot kronprinsen?
- Varför ville inte de andra i klassen att Rupert och kronprins Carl skulle bli vänner?
- Hur var Ruperts andra dag i fel skola?

Fördjupning

- Vad betyder det att Astrid ”tuggade luft”? Rita en teckning!
- Rupert tänkte att kronprins Carl skulle bli en utmärkt kung en dag. Varför då?
 - Hur tycker du att en utmärkt kung eller drottning ska vara? Motivera ditt svar.
 - Hur tycker du att en kung eller drottning inte ska vara? Motivera ditt svar.

Kapitel 18

Svåra ord och uttryck

upp till var och en, teveframträdande, neonatala

Läsförståelse

- Vad menade mamma med att ”ingen kommer från ingenstans”?
- Vad menade mamma med att det ändå är ”ett lotteri”?
- Hur bor rika, enligt Rupert?

Fördjupning

- På ett ställe står det: "Jag gillade vad mamma sa men inte att hon förklarade för mig. Jag kan faktiskt tänka själv." Hur tror du att Rupert kände sig i den stunden?
 - Varför kan det vara störigt när någon förklarar saker man redan vet?
 - Vad kan vara bra med att någon förklarar saker man redan vet?
- När läkaren dog sa Rupert att de aldrig kommer få veta om han ljög, men mamma sa att resultatet av proverna kommer visa sanningen. Vem har rätt, tror du?
 - Hur viktigt är det att sanningen kommer fram? Vad skulle hända om det aldrig gick att ta reda på vem som är den riktiga kronprinsen, tror du?
 - Hur brukar du göra för att ta reda på om något är sant?
 - När kan det vara okej att inte tala sanning? Försök komma på minst två exempel.

Kapitel 19–21

Svåra ord och uttryck

beskydd, dråplig, drastisk, hyssja, föraktfull, schyst, ha något på hjärtat, uttryckslöst, stillat deras oro, heroisk, aula, gener

Läsförståelse

- Varför var det ingen som bråkade med Rupert den tredje dagen?
- Vad är problemet med humoristiska böcker, enligt Rupert?
- På vilka sätt var Astrid annorlunda mot Rupert?
- Varför tyckte Rupert synd om kronprins Carl?
- Vad hände när kronprins Carl var i Paris?

Fördjupning

- Hur kan det komma sig att prins Carl och Ruperts pappa är så lika på bilderna i tidningen? Försök komma på minst tre möjliga förklaringar.
- Rupert behövde inte längre sitta ensam i matsalen, och han får plötsligt leenden och ryggdunkningar. Vad berodde det på?
 - Vad tror du att killarna som satte sig vid Ruperts bord tänkte?

- Vad tror du att kronprins Carl tänkte i matsalen?
- Rita en teckning av just den här dagen i matsalen.
- Varför berättade kronprins Carl att hans mamma gillar fotboll, tror du? Vad spelar det för roll?
 - Hur kommer det sig att man gillar något? Och hur *känns* det att gilla något?
 - Skriv en text om något du tycker om! Det kan vara vad som helst – kanske en sport, en maträtt, ett särskilt spel, en bok eller en film. Var mycket noggrann och försök få med så många detaljer som möjligt. Hur upptäckte du att du gillar just den här grejen? Kommer du ihåg första gången du provade, tyckte du om det direkt eller har din smak förändrats? Vilka andra känner du som gillar samma sak?

Kapitel 22–23

Svåra ord och uttryck

lugnande effekt, fatta ett beslut, 99.98 procents säkerhet, presskonferens, direktsända, tillkallade, entydigt, ingen grund för, framliden, faderskapsmål, spekulationer, konspirationsteorier, skämt åsido, beklaglig, presskåren, aktsamma, skäms på dig

Läsförståelse

- Varför grät mamma?
- Hade drottningen och Ruperts mamma träffats?
- Varför berättade informationschefen att hon fått höra att hon liknade Meryl Streep?
- Varför tog Rupert mammas hand?

Fördjupning

- Varför tycker Rupert att stora rum med högt i tak har en lugnande effekt, tror du? Håller du med?
 - Vilka ställen har en lugnande effekt på dig? När kan det vara bra att gå till ett sånt ställe?
 - Måla en bild av ett ställe som lugnar just dig.

- Sätt upp klassens alla bilder på väggen. Vilka likheter finns det? Och vilka skillnader? Finns det något ställe som är lugnande för en del men stressande för andra? Finns det något som alla tycker är lugnande? Hur känns det att sitta i klassrummet och titta på sitt lugnande ställe?
- I kapitel 23 pratade hovets informationschef på en presskonferens. Läs gärna om några av hennes långa repliker! Vad var speciellt med hennes sätt att prata i den här situationen?
 - Varför pratade hon på det sättet, tror du?
 - Vilka andra kan du komma på som pratar på ett liknande sätt?
 - Välj ut en av informationschefens repliker och skriv om den på ett sätt som känns naturligt för dig. Det ska fortfarande handla om samma sak, men du får använda vilka ord du vill.
- På ett ställe sa informationschefen: ”Du har uppenbarligen ingen aning om vad grundlöst skvaller kan ställa till för människor.” Vad menade hon? Varför sa hon så?
 - Vad kan ”grundlöst skvaller” ställa till med? Utgå gärna från något i boken.
 - Varför händer det ändå att människor sprider skvaller, tror du?
 - Vad är bra att tänka på när man pratar om andra människor?
- Informationschefen sa också att ”små människor ibland är klokare än vuxna reportrar”. Håller du med? Vilka exempel kan du komma på?
- Vad tror du kommer hända med Rupert nu? Hur kommer det till exempel vara att flytta hem och komma tillbaka till sin vanliga skola?

Kapitel 24

Svåra ord och uttryck

hörna, proffs, krysset, avgörande, fatta mig kort, stabilitet, kontinuitet, symbol, fenomen, droppformat, stoft, mitt livs kärlek, utstå obehag, gottgöra

Läsförståelse

- Vilka vann fotbollsmatchen? Och vem gjorde det avgörande målet?
- Vem är egentligen Ruperts mamma?

- Vad fick du veta om Nelly i det här kapitlet?

Fördjupning

- Vad menade Rupert med att fotboll sällan betyder något? Håller du med? Försök komma på argument både för och emot.
- Vad vet du om huvudpersonen Rupert nu?
 - Gå tillbaka och läs vad du skrev om Rupert efter första kapitlet. Vad gissade du rätt om? Vilka saker vet du fortfarande inte om Rupert?
- I det här kapitlet berättade drottningen om "Ruperts droppe". Varför gjorde hon det? Vad har det med den här berättelsen att göra?
 - Finns "Ruperts droppe" på riktigt? Ta reda på så mycket fakta som möjligt!
- I det här sista kapitlet avslöjades flera nya saker. Vilka kommer du ihåg?
 - Hur påverkar de här avslöjandena resten av historien? Fick det sista kapitlet dig att ändra uppfattning om något du tänkt tidigare?
 - Vad är egentligen sanningen om Rupert, kronprins Carl och deras mammor?
- Vad tror du kommer förändras av allt som har hänt? Fantisera gärna om framtiden – hur ser till exempel Ruperts liv ut om ett, fem eller tio år? Och hur ser kronprins Carls liv ut?

Efter läsningen

Bokreflektion

Efter att ha läst en bok kan det vara fint att få stanna upp en stund och tänka på vad man upplevde medan man läste, helt själv. Börja med att anteckna eller rita något som känns särskilt starkt och som du gärna vill minnas. Fundera och skriv sen vidare utifrån följande frågor:

- Vad handlade boken om?
- Vilka är de viktigaste personerna i den här boken? Vad vet du om dem?
- Är du lik någon i boken? Vem, och varför?
- Vad är annorlunda i ditt liv jämfört med Ruperts? Försök komma på minst tre exempel.
- Vad är annorlunda i ditt liv jämfört med prins Carls? Försök komma på minst tre exempel.
- Vad var det för stämning i boken? Vilka känslor fick du under läsningen?
- Lärde du dig något av den här boken? Vad då?

Boksamtal

Prata igenom er gemensamma läsupplevelse! Anteckna gärna på tavlan under tiden, så att ni kan gå tillbaka och påminna er under samtalets gång.

- Vad gillade du med boken?
- Vad gillade du inte?
- Vilka frågor har du efter att ha läst boken? Hjälp åt att besvara varandras frågor!

Sammanfatta

Föreställ dig att du ska återberätta den här boken för någon som inte har läst den. Vad är viktigast att få med? Börja med att anteckna i punkter eller rita en tankekarta. Utgå från det som du tycker är viktigast, det kan till exempel vara de viktigaste personerna, händelserna eller något du har lärt dig. Renskriv sedan dina anteckningar i valfri form. Det kan till exempel vara som ett brev, en tidningsartikel, en tecknad serie eller ett manus för en muntlig redovisning.

- Gör ett nytt omslag till boken! Använd bilder från till exempel tidningar och gör ett collage. Tänk på att få med något från boken som väcker nyfikenhet hos den som ser omslaget, så att hen blir sugen på att läsa.

- Dela texter och bilder med varandra efteråt och jämför. Vad tyckte många var viktigt? Vad var det bara några få som tog med?

Perspektiv

Den här boken är skriven ur Ruperts perspektiv. Det betyder att det är just hans tankar, känslor och upplevelser som vi har fått ta del av. Hur tror du att berättelsen hade förändrats om det hade varit till exempel kronprins Carl, Lillan eller Nelly som hade berättat?

- Varför tror du att författaren har valt att skriva ur just Ruperts perspektiv?
- Prova att byta perspektiv! Välj ett kapitel eller stycke ur boken som du minns särskilt bra, och skriv om det så att någon annan berättar. Var noga med att få med hur just den personen tänker och känner.

Ett alternativt slut

Vad skulle du vilja händer efter att boken har tagit slut? Spåna gärna tillsammans i mindre grupper, och fantisera ihop en händelse i Ruperts framtida liv. Det spelar ingen roll om det är något högtidligt eller vardagligt.

- Skriv ner fantasin som ett manus till en film eller teater och bestäm vem som ska spela vilken roll.
- Spela upp teatern för resten av klassen, eller spela in en kort film som ni kan titta på tillsammans.

Kändisskap

Boken börjar med att Rupert blev avbruten av en reporter när han spelade fotboll på skolgården, och sedan fortsatte det: plötsligt visste alla vem han var och överallt fanns det journalister som ville intervjua honom. Han hade blivit kändis.

- Vad betyder det att vara kändis?
- Vad kan man bli känd för?
- Hur känns det att vara kändis, tror du? Försök komma på både bra och dåliga saker.

- Skriv en gemensam lista i klassen, under rubriken *Att vara kändis*. Vilka saker vet ni säkert och vad har ni bara gissat? Ta reda på så mycket fakta som möjligt och stryk det som inte stämmer.
- Skulle du vilja bli känd? Varför då? Och för vad då, i så fall?
- Vad kan vara bra att tänka på om man träffar en kändis?

Kungliga högheter i verkligheten

Hans kungliga höghet Rupert Svensson är en påhittad historia – varken Rupert eller kronprins Carl eller någon annan av personerna i boken finns i verkligheten. Men det finns kungafamiljer i flera olika länder, och följande frågor handlar om just det. Sök efter fakta om du inte redan vet svaren på frågorna.

- Vem är Sveriges kung?
 - Vem kommer ta över när kungen slutar? Vem har bestämt det?
 - Vilka andra ingår i Sveriges kungafamilj?
 - Vilka andra länder har en kung eller drottning? Försök komma på minst tre exempel.
 - Vilka länder vet du som inte har någon kung eller drottning? Har de något annat istället?
 - Vad innebär det egentligen att vara kung eller drottning? Hur mycket makt har till exempel kungen i Sverige?
- Sverige har haft många kungar och drottningar genom historien. Försök ta reda på hur många!
 - Vem var den första kungen eller drottningen?
 - Hur var det att vara kung eller drottning i Sverige förr i tiden? Hur mycket fick hen till exempel bestämma?
 - Välj ut en kung eller drottning, och ta reda på minst fem särskilt intressanta fakta om hen.
 - Dela dina fakta med resten av klassen, antingen som text eller i en muntlig redovisning. Nu kan ni jättemycket om kungar och drottningar!

- Kungar och drottningar förekommer också i många sagor. På vilka sätt liknar de kungar och drottningar i verkligheten?
 - På vilka sätt skiljer sig kungar och drottningar i sagorna från kungar och drottningar i verkligheten?

Debattera monarki

Ruperts mamma sa att hon trodde att läkaren hade hittat på historien om att han hade bytt ut Rupert och prins Carl för att han ville skapa debatt om monarkin. Vad betyder det?

- Vad kan vara bra med monarki? Föreställ dig att du ska argumentera *för* monarki och försök komma på så många olika saker som möjligt. Sök gärna efter fakta som stöder dina argument.
- Vad kan vara dåligt med monarki? Föreställ dig att du ska argumentera *mot* monarki och försök komma på så många olika saker som möjligt. Sök gärna efter fakta som stöder dina argument.
- Samla ihop alla era argument tillsammans i en större grupp eller hela klassen. Kan ni komma på fler argument för och emot tillsammans?
- Vad vet ni om hur debatter går till? Titta gärna på något exempel från UR eller någon debatt mellan politiker.
- Prova att debattera! Dra lott om vilka som ska vara för monarki och vilka som ska vara emot. Bestäm också vem som ska leda debatten, det vill säga ställa frågor och fördela ordet.
 - Prata igenom er upplevelse efter debatten. Hur var det till exempel att inte få avbryta när någon sa att man hade fel? Vilka känslor väcktes i de som debatterade och de som bara lyssnade? Har du ändrat åsikt om något?

Att vara kunglig höghet

I *Hans kungliga höghet Rupert Svensson* ställs Rupert inför frågan hur det skulle vara att leva som prins och så småningom bli kung. Nu är det din tur att fundera på samma sak!

- Välj något som du brukar göra ofta, som att borsta tänderna, äta frukost eller gå till skolan. Skriv ner exakt hur det går till när du gör det.

- Läs igenom texten, och försök komma på ännu fler detaljer. Använd alla sinnen: syn, hörsel, lukt, smak och känsel. Skriv ner allt du kommer på!
 - Föreställ dig nu att du bytte liv med någon i en kungafamilj. Vad finns det för likheter och skillnader? Utgå från sånt som du kommer ihåg från boken, och ta gärna reda på fakta. Skriv ner de viktigaste och roligaste skillnaderna. Skriv också ner de mest oväntade likheterna.
 - Skriv en ny text, där du låtsas att du är prins eller prinsessa och gör samma sak som i den första texten.
- Föreställ dig hur du kommer vara som vuxen. Vad jobbar du med? Var bor du? Vad gör du på fritiden? Hur ser din familj ut? Gör en tankekarta!
 - Föreställ dig att du är vuxen och dessutom kung eller drottning. Vilka är de största skillnaderna? Var bor du? Vad gör du på jobbet och fritiden? Vad är roligt och vad är tråkigt? Gör en ny tankekarta!
 - Rita en bild av dig själv som vuxen kunglighet. Försök få med så många detaljer som möjligt. Vad skulle du vilja bli kallad? Skriv ner din kungliga titel vid ditt namn på porträttet.

Denna lärarhandledning är framtagen för att stötta följande urval av centralt innehåll i läroplanen för årskurs 4–6

Bild

Bildframställning

- Framställning av berättande och informativa bilder, till exempel serier och illustrationer till text.
- Teckning, måleri, tryck och tredimensionellt arbete.
- Återanvändning och bearbetning av bilder, till exempel i kollage och bildmontage.
- Rättigheter och skyldigheter samt etiska frågeställningar vid användning av bilder i olika sammanhang.

Bildanalys

- Hur bilder påverkar och förmedlar budskap. Ord och begrepp för att kunna samtala om bilders innehåll, uttryck och funktioner.

Biologi

Kropp och hälsa

- Människans pubertet, reproduktion, sexualitet och identitet samt frågor om relationer, kärlek och ansvar.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Några upptäckter inom biologiområdet och deras betydelse för människans levnadsvillkor och syn på naturen.
- Kritisk granskning och användning av information som rör biologi.

Historia

Kulturmöten och statsbildning i Norden, cirka 800–1500

- Statsbildning och kristendomens etablerande i Norden samt konsekvenser av dessa förändringar.
- Vad historiska källor är, till exempel arkeologiska fynd, texter, muntliga berättelser och digitalt material, och hur de kan användas för att ge kunskaper om det förflutna.

- Historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur vikingar framställs i populärkulturen.

Maktförhållanden och levnadsvillkor i Norden, cirka 1500–1800

- Kampen om den politiska makten i Norden. Reformationen och framväxten av en stark kungamakt i Sverige. Uppror och motstånd mot kungamakten.
- Vad historiska källor från tidsperioden, till exempel brev, dagböcker och kartor, kan berätta om det förflutna.
- Historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel i gatunamn, minnesmärken och reklam.

Folkökning, ändrade maktförhållanden och emigration, cirka 1800–1900

- Nya maktförhållanden i Sverige och mellan länder i Norden.
- Vad historiska källor från tidsperioden, till exempel kyrkböcker, fotografier och domstolsprotokoll, kan berätta om det förflutna.
- Historiebruk kopplat till tidsperioden, till exempel hur historiska händelser och aktörer framställs i böcker och på museer.

Religionskunskap

Etik och livsfrågor

- Samtal om och reflektion över vardagliga moraliska frågor utifrån elevernas egna argument och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om ansvar, utanförskap, kränkningar, jämställdhet och sexualitet.
- Samtal om och reflektion över livsfrågor utifrån elevernas egna tankar och olika religiösa tolkningar. Sådana frågor kan till exempel handla om vad som är viktigt i livet och olika föreställningar om vad som händer efter döden.

Samhällskunskap

Individer och gemenskaper

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könroller, jämställdhet och sexualitet.
- Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Samhällsresurser och fördelning

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.
- Exempel på skilda ekonomiska och sociala villkor för barn, i Sverige och i olika delar av världen.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Hur individer och grupper kan påverka beslut, genom att rösta i allmänna val och till exempel genom elevråd i skolan eller genom att skapa opinion i sociala medier.
- Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska val och partier i Sverige. Skiljelinjer i några aktuella politiska frågor.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare och granskare av samhällets makthavare samt som underhållare.
- Hur digitala och andra medier kan användas ansvarsfullt utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.
- Hur budskap, avsändare och syfte kan urskiljas och granskas med ett källkritiskt förhållningssätt i såväl digitala medier som i andra typer av källor som rör samhällsfrågor.

Svenska

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.

- Sammanfattning av texter.
- Resonemang om texter med koppling till sammanhang inom och utanför texten samt till den egna läsupplevelsen.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form. Att ge och ta emot respons på texter.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad, med huvudsatser, bisatser och skiljetecken samt textbindning med hjälp av sambandsord. Stavning, ords böjningsformer och ordklasser.
- Ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och i söktjänster på internet.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.